

Predikant

bnp

Bond van Nederlandse
Predikanten

#1 | 2025
Samenleving

Pastor publicus Wielie Elhorst

In gesprek met CHE

Wat speelt

Veertiger ds. Marjolein Cevaal – Erbrink

De BNP is de beroepsvereniging en vakbond voor predikanten en voorgangers uit alle kerken. Als vakbond houdt zij zich bezig met de materiële belangen van de beroepsgroep als geheel en met de individuele belangen van haar leden. Als beroepsorganisatie bevordert zij collegialiteit, ontmoeting en het gesprek over het werk van de predikant.

**Bond van Nederlandse
Predikanten**

Belangrijkste taken

- Belangenbehartiging in het arbeidsvoorwaardenoverleg in de Protestantse Kerk en ondersteuning van belangenbehartigers in andere kerken.
- Voorlichting aan leden
- Individuele advisering en dienstverlening op rechtspositioneel, financieel en fiscaal gebied
- Bevordering van solidariteit en collegialiteit
- Bieden van ontmoeting- en discussiemogelijkheden
- (Verdere) ontwikkeling van het beroepsprofiel en gedragsregels
- Initiëren van onderzoek

De BNP is een sterke pleitbezorger van de beroepsgroep omdat veel predikanten lid zijn, met name vanuit de Protestantse Kerk in Nederland, de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, de Remonstrantse Broederschap, de Evangelische Broedergemeenten, de Nederlandse Gereformeerde Kerken en ook uit de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten, Vrijzinnigen Nederland, Unie-ABC, de Molukse Kerken en in mindere mate uit de kerken van de gereformeerde gezindte.

Verzekeringen

De BNP heeft voor haar leden en hun gezinsleden collectieve contracten afgesloten. Voor zorgverzekeringen kunt u terecht bij Dominass Assurantiën tel 0344-642404 (www.dominass.nl).

De BNP verleent rechtsbijstand aan leden (volledig lidmaatschap) in kerkelijke zaken m.b.t. het predikantschap. Voor overige zaken kunt u zelf een rechtsbijstandverzekering afsluiten. Dominass biedt een rechtsbijstandspolis inclusief dekking voor zaken m.b.t. het predikantschap.

Vergoedingen per 1 januari 2024

Als vastgesteld in de Protestantse Kerk. Voorgaan in 'gewone' diensten: € 148,00.
Zie voor bijzonderheden: www.predikanten.nl/vragen
Uurbedrag voor incidentele hulpdiensten: € 37,08

Dagelijks bestuur

W.H. Hendriks (Wim), voorzitter
Ter Aar

M.E.J. den Braber (Marieke), secretaris
Barneveld
e-mail: secretaris@predikanten.nl

C.Hendriks (Cees), penningmeester
Ede

Overige bestuursleden

T.R. Barnard (Tjaard)
Barendrecht

J.W. Hooydonk (Jan)
Oldebroek

M.W. Mazereeuw (Marije)
Sneek

H.L. Radstake (Hester)
Woerden

J.D. Vedderts-Dekker (Rienke)
Markelo

W. Vermeulen (Willem)
Bergen op Zoom

C.C. Wessel (Coen)
Hoofddorp

Medewerkers bureau BNP

R.H. Knijff (Roel)
directeur

C.M. Sloomans (Claartje)
(ma – do)
individuele ondersteuning

N. Becker (Nella) tijdelijk

R. Meeuwssen (Roland) tijdelijk

Uitgever Bond van Nederlandse Predikanten

Eindredactie bureau BNP

Druk Boekencentrum Uitgevers, Utrecht

Oplage 2.400 exemplaren

Redactie BNP bureau, Lennart Aangeenbrug, Elly Bakker, Sophie van den Berg - Hofstee, Jasja Nottelman en Roel Knijff.

Artikelen in dit blad vallen onder persoonlijke verantwoordelijkheid van de schrijver.

Advertenties Roel Abraham
roel@jawelmedia.nl | 06-54 27 42 44

Foto cover Venema. Krokussen voor de Walburgiskerk, vierplek van PKN Warnsveld Zutphen.

**Het volgende nummer verschijnt op
24 mei 2024.**

Artikelen voor dit nummer moeten vóór
21 april 2025 bij de redactie binnen zijn.

Predikant & Samenleving wordt gratis aan leden
verstuurd. Opgave bij het bondsbureau.

Lidmaatschap

Opgave bij het bureau BNP of via de website.

Contributie 2025

Volledig	€ 234,00	Emeritus € 75,00
Beperkt	€ 114,00	Student € 45,00
In Between alleen met incasso	€ 75,00 opslag	Gezinslid € 34,00 (voorheen: pensioenlid)

Het beperkt lidmaatschap is alleen mogelijk
voor niet-gemeentepredikanten. Wie de Bond
machtigt tot automatische incasso van
de jaarcontributie krijgt een korting van € 3,-

Het kantoor is in de regel telefonisch
bereikbaar op maandag t/m donderdag tussen
9.00 uur en 13.00 uur. Buiten die tijden kunt u
een e-mail sturen. Indien nodig nemen wij zo
spoedig mogelijk contact op.

Bond van Nederlandse Predikanten

Joseph Haydnlaan 2a
3533 AE Utrecht

Tel. 030 271 61 33

e-mail bnp@predikanten.nl

Bank NL13INGB 0000 0640 00

www.predikanten.nl

Inhoud

Wat speelt	4
De voorzitter	5
Aangifte inkomstenbelasting 2024	11
Predikanten	
uitwisselingsconferentie Roemenie	20
Terugblik regiobijeenkomsten	21
Boekbespreking Jan Offringa	23
Boekbespreking Karel Eykman	24
Margreet de Heer	28

'Elkaars expertise erkennen en samen de kerk verrijken'

In gesprek met CHE hoofddocent & relatiemanager Arnolt Stijf en CHE directielid Herman Oevermans

Uitnodiging Predikantendag 2025 Tussen verbinder en profet

Veertiger
Marjolein
Cevaal-Erbrink

Terugblik
Beziel
en gedreven

'Roeping is voor mij dat samenkomt wat je doet en waar je voor staat, wat je draagt.'

Pastor
publicus
Wielie Elhorst

Het ambt wordt gedragen door vertrouwen en dat is alleen mogelijk als je ook in je publieke optreden onvoorwaardelijk naast mensen gaat staan.

Doeltreffend ontzorgen

Een gesprek met het Classisteam Groningen-Drenthe

18

Wat speelt

ds. Roel Knijff, directeur BNP

Het afgelopen jaar was een jaar vol veranderingen. Ook voor de Bond zelf. Met het verhuizen en de wissel van de wacht is ook een grote wissel getrokken op bestuur en staf. Voor zover dat te plannen is zullen we daar dit jaar rekening mee houden. Maar dankzij de grote inzet, zijn we nu wel met onze burelen geland op een fijne basis. En dat geeft ook weer energie.

Dat er meer veranderingen gelijktijdig in gang gezet zijn mag alleen al blijken aan de vormgeving van *Predikant en Samenleving*. Voor de één zal de veranderende opmaak wat wennen zijn, de ander zal ons blad net iets sneller ter hand nemen. Wij hopen tenminste potentiële leden en geïnteresseerden hiermee beter te bereiken.

In dit blad een kort verslag van de opbrengst van de regionale ronde. De oogst is zo rijk en de vraagstukken die voorliggen zijn zo verstrekkend qua impact, dat wij als bestuur daar onze Hei-dag op 1 april volledig aan gaan wijden. Los van de uitkomsten bleken alle gesprekken wederzijds bijzonder waardevol. Op grond van deze ervaringen gaan we zeker vaker het land in.

Onze voorzitter doet verslag van het gesprek dat we voerden met het moderamen van de synode, nadat het door ons ondersteunde revisieverzoek door de synode niet werd gehonoreerd, maar het moderamen wel de toezegging deed om met de indieners in gesprek te gaan. Een op zich goed gesprek, dat het begin kan zijn van een verbeterde onderlinge afstemming op elkaar als het gaat om het vervolg op, en de uitwerking van de ambtsdiscussie.

Wij zouden het normaal vinden als wij als beroepsgroep en belast met de uitvoering van het ambtswerk in de gemeente, medezeggenschap zouden hebben bij de gedachtevorming, beleidsontwikkeling, besluitvorming en de vertaling naar de praktijk. Lees wat onze voorzitter schrijft. We zullen nu moeten beslissen of we tegen het huidige besluit van de synode in beroep gaan.

Gelijktijdig oriënteren wij ons op de ontwikkelingen in het onderwijs. Ook deze keer daarover weer een stuk in dit blad; nu in gesprek met de CHE. De interviews dienen natuurlijk om onszelf als beroepsgroep te laten informeren

over de gedachtegang bij de instellingen, maar tegelijkertijd kunnen we tijdens de gesprekken delen wat ons inziens van belang is en voor het vervolg mogelijk onze bijdrage leveren aan de wijze waarop curricula nu worden ingericht.

Uit de regionale ronde bleek hoezeer ons werk als predikant mede bepaald wordt door de omgeving van de gemeente(n) waar je werkt. Als meest verregaande voorbeeld is in de classis Groningen-Drenthe nu een (soort) pilot gestart, met een regionaal team dat klaar staat om gemeenten die daarom vragen bij te springen. Een idee dat is gegroeid uit de praktijk en een nieuwe poging is om te faciliteren dat samenwerking tussen gemeenten vruchtbaar tot stand kan komen. Daar kunnen we vast veel van leren. Zie ook het artikel hierover.

Nu het laatste dat speelt. In gesprek met het mobiliteitsbureau willen we opnieuw nadenken over het beroepingswerk, over wonen in de gemeente en over de pastorie. Van verschillende kanten bereiken ons de noodkreten over de wijze waarop je als predikant wordt geconfronteerd met een weinig zorgvuldige werkwijze van beroepingscommissies en kerkrentmeesters.

En een altijd heikel punt is de pastorie. Voor de één een zegen, voor de ander een vloek. De tragiek van ons werk is dat het niet te voorspellen is hoe het wonen in de pastorie uiteindelijk zal uitpakken over het verloop van de jaren. Voor de predikanten die nu voor het emeritaat staan maakt het groot verschil of je wel of geen vermogen hebt opgebouwd. Zo komen bij ons de vragen binnen naar de rechtvaardigheid.

Kortom; genoeg te doen.

Agenda

1 april	Heidag bestuur
19 maart	Werkdag In Between
16 mei	Oecumene- lezing Raad van Kerken
20 mei	Predikantendag
10 juni	ALV
14-18 juni	KEP (Konferenz Europäischer Pfarrverbände)
3 oktober	ALV In Between
28 oktober	Pensioen- voorlichting
11 november	Emeritidag

Afscheid Margriet

Tot onze spijt hebben we 23 januari afscheid genomen van Margriet van Bruggen-Horlings.

Ze heeft de Bond vele jaren ondersteund als management-assistente. Dat deed ze zeer nauwgezet. Dankzij haar betrouwbaarheid was ze een kostbare steun. We zijn Margriet zeer dankbaar voor alles dat ze gedaan heeft en wensen haar en haar man Huub alle goeds en veel zegen bij een nieuwe start. Margriet, bedankt!

de voorzitter

Deze week is een amendement in het nieuws van twee politieke partijen die willen dat ook de deelnemers inspraak hebben in de overgang van het ene naar het andere pensioenstelsel. Idealiter was die inspraak individueel, maar omdat we al erg ver zijn in deze transitie is nu het voorstel om via een referendum per pensioenfonds de leden te raadplegen en zeggenschap te geven. De achterliggende idee is dat het je niet zonder toestemming het geld van mensen verschuiven kunt van een pensioenstelsel met een grote mate van zekerheid naar een veel onzekerder pensioen waar de deelnemers de risico's lopen in plaats van de pensioenfondsen. Inspraak is nodig.

Als Bond proberen we ook inspraak te organiseren voor onze beroepsgroep in het proces dat grote gevolgen heeft voor ons werk in de kerk. In de ambtsdiscussie is die inspraak er nu onvoldoende geweest. Met tot gevolg dat we een ongelukkig voorstel hebben rond het ambt van dienaars des woords. Dit is de reden van ons revisieverzoek geweest om de synode van november. Helaas werd dit verzoek niet ingewilligd. Wel werd een gesprek toegezegd aan de indieners van het revisieverzoek, waar een groot deel van het BNP-bestuur toe behoorde. Dit gesprek met het moderamen heeft plaatsgevonden op 14 januari.

Ik kan niet anders zeggen dan dat dit gesprek een positief gesprek was. De preses van de synode leidt ook deze vergadering in goede banen waarin we allen gehoord werden. We konden onze moeite met proces en de uitkomst van het ambtstraject overbrengen.

Onze insteek om bij het vervolg van het proces een adviserende rol te hebben werd gehonoreerd. De vraag om ons als predikanten in dit proces medezeggenschap te geven en een plek in de besluitvorming ligt lastiger. Toch zullen we daarop in blijven zetten.

“Wanneer predikanten zo direct in hun beroepspraktijk, toekomstperspectief en ambtswerk worden geraakt, vinden we dat je niet zonder hen mag beslissen.”

Wanneer predikanten zo direct in hun beroepspraktijk, toekomstperspectief en ambtswerk worden geraakt, vinden we dat je niet zonder hen mag beslissen. De idee dat predikanten in de vergadering van de kerk mee beslissen is dan te mager. Zij zitten in de synode niet met het eigen belang. Zij dienen daar eerst het belang van de hele kerk. Het is goed als er ook een plek is waar predikanten het belang van de kerk specifiek vanuit hun ambt en professie kunnen beoordelen.

Zoals je niet zonder de belanghebbenden over hun pensioen kunt beslissen, zo kun je niet zonder medezeggenschap van predikanten het werk en de positie van predikanten in de kerk veranderen. Dan is het gepast hen als beroepsgroep te horen en om hun instemming te vragen.

Wim Hendriks

In gesprek met CHE
hoofddocent & relatie-
manager Arnold Stijff
en CHE directielid
Herman Oevermans

*‘Elkaars expertise erkennen
en samen de kerk verrijken’*

Vlnr: CHE hoofddocent en relatiemanager Arnold Stijff, BNP-directeur ds. Roel Knijff en CHE directielid Herman Oevermans

In de reeks waarin we de ontwikkelingen volgen van theologie-opleidingen staan we dit keer stil bij de opleiding theologie op hbo-niveau.

Net als de theologie zelf, zijn ook de theologie-opleidingen aldoor in beweging. Dat brengt nieuwe vragen en uitdagingen met zich mee. In deze reeks verkennen we hoe de opleidingen veranderen, welke verschuivingen gaande zijn en hoe ze inspelen op de vragen en kansen van deze tijd.

In de centrale hal van de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) bruist het van het studentenleven. Een plek om met elkaar te socializen, activiteiten te organiseren en te eten. Het is een drukte van belang. Als we, ds. Roel Knijff en ds. Lennart Aangeenbrug, aankomen in de centrale ruimte op de afdeling theologie valt het contrast gelijk op. Een ruimte die lijkt op een huiskamer met aan een kant een goed gevulde (theologische) boekenkast in kwantitatieve en kwalitatieve zin. Hier wordt gestudeerd.

Veranderend onderwijsveld

We gaan in gesprek met ds. Arnold Stijff en Herman Oevermans over theologie zoals dat op de CHE wordt aangeboden op hbo-niveau. Al snel raken we inhoudelijk in gesprek over de klassieke en moderne kijk op het verschil tussen hbo (hoger beroeps-onderwijs) en wo (wetenschappelijk onderwijs); dat het klassieke beeld dat universiteiten vooral theoretisch onderzoek doen en het hbo voor de praktijk opleiden is een achterhaald beeld. Sinds 25 jaar is het veld van onderwijs en onderzoek zowel op zowel hbo als wo veranderd. De universitei-

ten hebben een onderzoeksbudget van 3 miljard euro. Waar hbo-instellingen eerder niets hadden, zitten ze momenteel op 400 miljoen euro, en zijn er 700 lectoren en 4000 onderzoekers. De CHE heeft zelf 10 lectoren. Die verandering heeft ertoe geleid dat er nu ook hbo-masters zijn.

Oevermans: ‘Het eindniveau van een master hier is precies hetzelfde als een master op de universiteit, alleen de aanvliegroute is anders. Het idee dat soms nog in de kerk leeft als zou er aan het hbo alleen wordt opgeleid voor praktijk, klopt echt niet meer

met hoe het vandaag de dag is. Hbo en wo kunnen elkaar aanvullen: 'Zie het als een heen-en-weerbeweging. Het hbo heeft het universitaire onderzoek van het wetenschappelijk onderwijs hard nodig. Niet om eenvoudigweg toe te passen in de praktijk, maar om ermee verder aan de slag te gaan in complexe praktijken. Daar is praktijkgericht onderzoek voor nodig, dat je dan weer terug kunt brengen naar het wetenschappelijk onderwijs. Het zijn vertaalslagen die je maakt. Deze hele ontwikkeling is niet alleen in de kerk (en haar opleidingen, red.) gaande, maar zien we in allerlei sectoren gebeuren.' Kortom, de opbouw van het hoger onderwijs is volop in transitie.

Competenties

Stijf: 'In de hele recente ambtsdiscussie hebben we dan ook steeds ingebracht dat de kerk moet werken met een objectief kwalificatiekader. Spreek van daaruit met ons als opleidingen.' Er is een duidelijk kwalificatieraamwerk, dat ook door de Nederlandse overheid verankerd is in de wet, is het zogenaamde NLQF. Dit kader schaaft opleidingen in op 8 niveaus en beschrijft per niveau kennis, vaardigheden, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. 'Als je spreekt vanuit NLQF's kom je los van oude frames van indeling in universiteit óf hbo.'

In de klassieke universitaire opleiding Theologie zit een ambiguïteit als het gaat om de toerusting: het kent naast theoretisch onderzoek een hele sterke praktijkcomponent. Net zoals bij de wo-opleidingen tandheelkunde, geneeskunde of bouwkunde. Allemaal opleidingen voor professionele praktijken.' De veranderende context van het werkveld en van de opleidingen vraagt om een nieuwe kijk op en integratie van ideeën van het hoger onderwijs en de werkgever, in dit geval de kerk.

Oevermans: 'Je ziet nu dat de PThU een hybride opdracht krijgt vanuit de kerk. Voldoe aan een academische standaard, maar leid ook professionals op die praktijkervaring hebben.

Vergelijk het met geneeskunde. Daar sta je veel meer aan het bed. Zijn er co-schappen.

Stijf: 'De PThU levert goede professionals af. Maar als wij vragen aan gemeentepredikanten waar ze tot hun recht komen, dan valt het mij op dat ze vaak een beroepsprofiel noemen waar een hbo-theoloog ook moeiteloos zou passen.' Speelt hier onderhuids ook de angst voor verdringing? Juist het eerder genoemde raamwerk van NLQF's kan helpen om zaken helder te krijgen: wat vraagt een context en welke professional kun je waar inzetten? Door zo te kijken werk je vanuit de synergie. Als je vanuit de praktijk leert samenwerken, dan blijkt dat je elkaar nodig hebt. Nu zitten we soms nog op de verkeerde plek. Zit een wo-opgeleide theoloog met NLQF niveau 7 op de plek waar een niveau 6 voldoet. Zowel de hbo opgeleide theoloog als de afgestudeerde aan de PThU zijn nodig. Wie met academische expertise - dus niveau 7 - is opgeleid past beter op de plek waar hij of zij deze expertise ook daadwerkelijk volledig kan inzetten.'

In het gesprek komt als voorbeeld een streek voorbij in Groningen waar veel hbo'ers werkzaam zijn in kleine kerkelijke gemeenten. Juist daar zou in een team ook een academisch opgeleide theoloog moeten zitten om in deze context zijn of haar kennis en kunde in te brengen. Door taken goed in beeld te krijgen ('wat heeft een gemeente nodig') en door te differentiëren ('wat kan de professional') kun je vervolgens ook naar de eisen en aansluitingen van opleidingen kijken. Vanuit de BNP zien we dat in de huidige ambtsdiscussie en discussie rond toelatingseisen de complexiteit van de gemeente een soort kapstok wordt. Het lijkt wel of de differentiatie vooral zit aan de kant van de (individuele) kerkelijke gemeente in plaats van de voorganger. In het gesprek met Oevermans en Stijf blijkt dat op de CHE vooral het uitgangspunt is wat iemand kan en gaat doen. Veel gemeenten in Groningen, Friesland en Drenthe werken nu al samen in grotere verbanden. Dan kijk je vanuit

de praktijk wat voor theoloog nodig is. Dat kan evengoed een hbo- of een wo-theoloog zijn, afhankelijk van wat er nog mist.

Stijf: 'Maar dan moeten we wel gemeente-overstijgend gaan denken. De praktijk laat zien dat het nodig is.' Oevermans sluit hierop aan: 'In deze hele discussie is samenwerking eigenlijk onderbelicht gebleven. In het klassieke model heb je één voorganger voor één gemeente die met veel vrijwilligers werkt. Zoals Noordmans zei dat Calvijn met de ouderling de Paus schaakmat zet. Maar is ons huidige model niet slechts aan het worden met de vraagstukken van vandaag? Kijk naar hoe de evangelischen, de Lutherse en Rooms-Katholieken hun taken anders georganiseerd hebben.' Zij hebben de taken over professionals verdeeld. Verschillende taken vragen verschillende professionals.

Ambtsdiscussie

In de ambtsdiscussie is ten tijde van Veerman gesproken over junior- en seniorpredikant. Hoe kijken ze daar vanuit de CHE tegenaan? Oevermans: 'Voor de betaalde professional (de predikant) die het ambt

Arnolt Stijf (1970) was gemeentepredikant te Zegveld en is vanaf 2007 als predikant met bijzondere opdracht verbonden aan de CHE als hoofddocent en relatie manager. Binnen de opleiding Theologie is hij verantwoordelijk voor het veld 'preken en vieren' en 'vormen en toerusten'.

Herman Oevermans (1965) studeerde rechten, werkte als bedrijfsjurist voor de Universiteit te Utrecht. Sinds 2001 is hij verbonden aan de CHE en momenteel als directeur verantwoordelijk voor de opleidingen Theologie, Leraar Godsdienst, Levensbeschouwing en het Jan Luyken instituut Centrum voor bezieling en professionaliteit. En voegt hij graag toe; redacteur van Wapenveld.

CHE | Hoofdentree

Naar de toekomst toe, lijkt 'samenwerken' belangrijk te worden. Dat is in delen van Nederland al een heersende praktijk.

bekleedt is tot nu toe alleen geken naar de wo-opgeleide theoloog. Terwijl een ouderling of diaken ook heel goed een gemeentelid kan zijn die alleen de basisschool heeft afgemaakt.' Dat is een punt wat gaat over de gelijkheid van ambten versus de gevraagde kwalificaties. Het punt is niet dat iedereen maar voorganger moet worden, maar dat de huidige toelating vanuit de geschiedenis beperkt is. 'Ook als je kijkt naar de wereldwijde kerk is het niet houdbaar om vast te houden aan een wo-theologie alleen.'

Kwalificaties

In de discussie concentreert het zich steeds op de vraag wie nou de woord- en sacramentsbediening mag doen. Alsof wel of niet dopen het hangende punt is, maar dat tegelijk niks zegt over de competenties van een theoloog. Betekent dit ook dat elke hbo-theoloog voorganger zou kunnen worden? De kerk heeft toelatingseisen en daarom mogen van elke theoloog ook competenties gevraagd worden. Zit een hbo'er wel goed in de grondtalen; toch wel een essentiële voorwaarde om te kunnen preken.

Oevermans: 'Vanuit de opleiding zeggen we dat de studenten thuis moeten zijn in de Bijbel, ze goed gebruik kunnen maken van commentaren en alle beschikbare digitale middelen. We zien heel goed dat je meer nodig hebt dan dat je alleen het Hebreeuwse alfabet kent. Laat er geen misverstand over bestaan dat de toegang tot grondtalen zeer belangrijk is.'

Stijf: 'Tijdens een bijeenkomst met 80 predikanten hebben we gevraagd in hoeverre bij de wekelijkse voorbereiding men ook daadwerkelijk de grondtalen las. En dat bleken er niet veel te zijn. Daarom hebben wij altijd gezegd dat onze studenten de tools moeten leren gebruiken die een academisch geschoolde predikant ook heeft geleerd en gebruikt. In gesprekken met academisch geschoolde predikanten merken we dat ook niet elke voorganger even veel in de grondtalen zit. Maar die hebben we zeker ook nodig, om voor de rest de tekst te ontsluiten. Dus ja, laat de één zich maar verdiepen in de grondtekst en zo in teamverband anderen helpen. Het lezen van de Bijbelse grondtalen is één kant; we hebben ook het lezen van 'grondtalen van mensen'.

Over het algemeen zijn hbo-studenten daar weer beter in. Maar ook dat moet je niet uitspelen en hangt van de persoon af. Wij als CHE hebben voorgesorteerd op eindtermen in de opleiding om de uitstroom richting de nieuwe pastor vast te oefenen'.

Elkaar ontmoeten

Naar de toekomst toe, lijkt 'samenwerken' belangrijk te worden. Dat is in delen van Nederland al een heersende praktijk.

Stijf: 'Wat mij betreft mogen hbo- en wo-theologen elkaar al in het opleidingstraject treffen, bijvoorbeeld met homiletiek. Dan leren ze met elkaar spreken, op elkaar te reflecteren en elkaar te bevragen. Van samenwerken kunnen beide kanten toch wat leren?' Is het dan een gek idee om te zeggen dat je de opleidingen samenbrengt op één plek tot een seminarie-model en op dezelfde campus hbo- en wo-onderwijs aanbiedt?

Oevermans: 'Emeritus-hoogleraar Cohen betoogt in zijn boek 'de Ideale Universiteit' juist dit model. Als je wil opleiden voor een gemeenschappelijke professionele praktijk, dan is het goed om samenhangende opleidingsprofielen bij elkaar te brengen zodat ze elkaar verrijken en elkaar dienen. Neem als voorbeeld het onderzoek 'Op zoek naar het heilige' van lector Abrahamse. Hij werkt vanuit de CHE samen met de PThU en IZB.' Met recht een voorbeeld waaruit blijkt dat de praktijk niet in een modelletje te stoppen is, maar elke situatie weer een eigen aanpak vraagt. Toch blijft er een boedelscheiding staan tussen hbo- en wo-onderwijs. 'Het gaat om twee brandpunten van een ellips. Er zijn studenten die via de praktijk leren, studeren, ontwikkelen en reflecteren. En er zijn studenten die de zaak theoretisch benaderen. Zeg maar een research master doen.'

Stijf: 'Zitten we hier ook niet met de bagage van de oude discussie duplex en simplex ordo? Als je één seminarie hebt met geschiktheidsgesprekken, terugkomdagen, plekken waar je elkaar ontmoet en wat uitloopt op het colloquium, dan versimpel je wel heel veel zaken. Nu is een significant deel van de PThU-opleiding vergelijkbaar

met een hbo-bachelor curriculum, wat wij hier doen.' Dat kan samen.

Knijff: 'Zou je kunnen zeggen dat de academische opleiding baat heeft bij wat in het hbo-curriculum staat en vice versa? Praktische vaardigheden voor de wo-student en wetenschappelijke insteek voor de hbo-student?' Stijf: 'Dat is een scherpe opmerking.'

Permanente educatie en kwaliteitsborging

Het vreemde in deze hele discussie is dat de Permanente educatie (PE) nog een beetje buiten beeld is gebleven. Nog geen 25% van de academische predikanten maakt er gebruik van. Voor kerkelijk werkers ligt het nog lager. Kijk je naar andere beroepsgroepen, dan is nascholing verankert. Neem geneeskunde. Daar worden verplichtingen gesteld waar je je aan moet houden.

Stijf: 'je mag toch van je professionals vragen dat ze zich tijdens hun werk blijven vormen en blijven leren.' Oevermans: 'Ik heb als jurist in andere sectoren rondgelopen. Dan valt de innovatiekracht in de kerk niet mee. Het is pijnlijk als er nog steeds wordt gedacht dat hbo 'theorie toepassen' is. We zijn al veel verder.' →

Afsluiter

Stijf: 'Laten we als verschillende opleidingen alsjeblieft met elkaar samenwerken. Als onze studenten al niet zien dat wij als opleidingen daartoe in staat zijn, hoe moeten ze elkaar dan als professionals vinden?' Kortom, de praktijk is veranderd. Niet alleen van hoger onderwijs maar ook van kerkelijk speelveld. 'Denk daarom complementair. Eén plus één is drie.'

Oevermans: 'Alle ontwikkelingen vragen natuurlijk ook van de academisch geschoolde predikant om zijn of haar rol duidelijk te krijgen. Alle profielen zijn gewoon hard nodig.'

We dwalen nog even af in een discussie of je aan de voorkant nou niet gewoon van alle gemeenten dezelfde afdracht moet vragen, dan kun je aan de achterkant in de beloning diffe-

rentiëren. Niet een onderwerp dat direct relevant is voor opleidingen, maar wel een indicator dat men ook hier positief betrokken is bij wat er allemaal gebeurt in het kerkelijk erf. Vanuit het besef dat we elkaar nodig hebben en samen tot een oplossing kunnen komen. De praktijk geeft ons uitdagingen. Met een open houding vertrekken we van verschillende punten en trekken we samen op.

BNP Predikantendag 2025

Sytze Ypma

Datum	20 mei, 10.00-16.00 uur
Lokatie	De Schakel, Nijkerk
Opgeven	via www.predikanten.nl
Kosten	Gratis voor leden van de BNP; € 25 voor niet-leden

De wereld om ons heen is volop in beweging. Discussies worden soms op het scherpst van de snede gevoerd. Standpunten worden ingenomen en meningen geuit. Ook in de kerk, of het nu gaat om het milieu, asielzoekers of oorlog en vrede. De (gemeente)predikant staat midden in die bewegingen. En dat roept vragen op. Moet je je als predikant uitspreken? Wat zeg je wel en wat zeg je niet? Vanaf de kansel of juist niet? Laat je iets van je eigen visie horen in het pastoraat en op al die andere plekken waar je predikant bent?

Het gaat niet om wélke positie je inneemt, maar om de afwegingen die je maakt bij de vraag of je je uitspreekt of niet. Kies je voor de rol van verbinder of voor die van profeet? Of kan het samengaan? Hoe zorg je voor verbinding, in de gemeente en daarbuiten? Of moet je je als predikant, vanuit het geloof, juist uitspreken? Trouwens: wanneer spreek je eigenlijk als privé-persoon en wanneer als predikant van de kerk?

De tijd waarin we leven en werken roept deze vragen op. Die vragen staan dan ook op allerlei manieren centraal op deze Predikantendag 2025. Deze zal op 20 mei gehouden worden in Nijkerk. Het programma is nog in ontwikkeling. In ieder geval zal Sytze Ypma, gemeentepredikant in Franeker en godsdienstpsycholoog een inleiding verzorgen. Het ochtendprogramma bestaat uit een afwisselend plenair programma. In de middag zijn er verschillende workshops rond het thema.

Informatie

BNP-nieuwsbrief en www.predikanten.nl

Pastor, priester en profeet

Een lezing over het zelf van de predikant in tijden van ontbinding

De werktitel van deze dag luidde:

'Tussen verbinder en profeet'. Hoe kun je als predikant verbinder én profeet ineen zijn? Is dat niet in tegenspraak met elkaar? En hoe verbind je als predikant mensen met elkaar? Welke plek neem je in: ga je de mensen voor, probeer je iedereen bij elkaar te houden? Wat is privé - en wat is kerkelijk spreken? Om een antwoord op die vragen te formuleren kijk ik als een soort automonteur onder onze motorkap, onderzoek de

binnenkant van onze identiteit als predikant. Daarbij kies ik drie invalshoeken om tot verstaan te komen.

De eerste is die van de zelfpsychologie van de Amerikaans-Joodse psychoanalyticus Heinz Kohut. Deze psychologie ziet het zelf als een narcistisch bouwwerk. Het narcisme staat hier voor een belangrijke psychische structuur van onze persoonlijkheid. Wat is belangrijk voor de predikant om over dit bouwwerk te weten?

Als tweede invalshoek ga ik naar de Bijbel. Daarbij beschouw ik het zelf van de predikant als trinitarisch en omschrijf ik de drie rollen van ons ambt, die van pastor, priester

en profeet. Om daarna aan de hand van een fragment uit de preek van de Amerikaanse bisschop Mariann Edgar Budde te laten zien hoe ons zelf herderlijk, priesterlijk en profetisch ineen kan zijn. Via haar zien we dan hoe ons psychologische zelf doordeesemd raakt van en muteert in een religieus-spiritueel zelf.

Aan de hand van het boekje *Filokalia*. *Het innerlijk gebed* van Alla Selawry leg ik tenslotte uit wat het belang van God als derde is.

dr. Sytze Ypma

De één ziet er enorm tegenop, de ander draait er zijn hand niet voor om: de aangifte Inkomstenbelasting. Maar gelukkig is er het belastingartikel, geschreven door mw. mr. Jetske Bakker. Zij verzorgt al vele jaren een artikel over de belastingaangifte speciaal voor predikanten.

Een hele klus? De aangifte inkomstenbelasting 2024

Omdat predikanten géén werknemer en ook geen ondernemer zijn, maar fiscaal gezien ‘inkomsten uit overig werk’ hebben is de aangifte vaak net wat anders. De basis is simpel: alles wat de predikant ontvangt, is inkomen. En dat is echt álles: traktement én vergoedingen.

Daar tegenover staat dat het mogelijk is om onder ‘inkomsten uit overig werk’ een aantal aftrekposten op te nemen. Deze verlagen het bedrag waarover belasting moet worden betaald. Wát aftrekbaar is, wordt bepaald door de belastingdienst en staat dus los van de naam die de kerk aan de vergoeding geeft. Op de regels voor de aftrekposten gaat het belastingartikel nader in. Maar ook op het wel of niet voeren van een balans, de regels voor een auto van de zaak, studiekosten, de optelling voor de pastorie, de aftrek van pensioenpremie enzovoort. Ook voor predikanten die gebruik maken van de opting-in, voor predikanten in loondienst en voor emeriti bevat het artikel nuttige informatie. Het artikel verschijnt eind februari op de website van de BNP, www.predikanten.nl. Via de nieuwsbrief wordt u op de hoogte gehouden. Half maart hopen we het artikel aan te vullen met een toelichting op de schermen van de belastingdienst.

En 2025?

Omdat veel predikanten achteraf de inkomstenbelasting betalen (via de aangifte), is het aan het begin van het jaar

moeilijk te zeggen wat de effecten van belastingmaatregelen zijn. Elk jaar wordt er door de overheid gedraaid aan de tarieven van de belastingsschijven en de heffingskortingen. De heffingskortingen verlagen de belasting die betaald moet worden. In 2024 waren er twee belastingsschijven, in 2025 zijn er drie. Een overzichtje voor wie de aow-leeftijd nog niet bereikt heeft:

2024		
1	Tot € 75.518	36,97 %
2	Vanaf € 75,518	49,50 %

2025		
1	Tot 38.441	35,82 %
2	Vanaf € 38.441 t/m € 76.817	37,48 %
3	Vanaf € 76.817	49,50 %

Voor wie de aow-leeftijd heeft bereikt, is er een lager tarief in schijf 1. De schijven werken als volgt: over het inkomen tot € 38.441 wordt in 2025 35,82 % inkomstenbelasting betaald. Dat is dus minder dan in 2024. Over het inkomen tussen € 38.441 en € 76.817 wordt 37,48 % belasting betaald. Dat is dus meer dan in 2024. Voor het inkomen daarboven, geldt hetzelfde tarief in 2024 en 2025.

*Ze staan volop in het predikantschap,
de werkers van de wijngaard die we voor
deze serie 'Veertigers' spreken.*

We richten ons op predikanten die intussen een aantal
jaar ervaring hebben opgedaan in de kerk en er met hart
en ziel werkzaam zijn. Hoe ervaren ze hun predikantschap?

In gesprek met
ds. Marjolein
Cevaal - Erbrink

Wat bezielt jou om predikant te zijn?

De liefde voor God en de liefde voor mensen en dat die twee zo bij elkaar komen in het predikantschap. Dat die twee liefdes zo wezenlijk zijn in je werk en dat je ze altijd met elkaar mag verbinden. Dat vind ik heel inspirerend om te doen. Mijn eigen liefde voor God wordt erdoor gevoed en tegelijkertijd ook mijn liefde voor mensen, door te zien hoe ze zich ergens voor inzetten en door wat ze met je delen. Ik zie gaandeweg steeds breder wat er speelt in Bijbelverhalen en hoe dat op heel verschillende manieren verbonden wordt met God. Hoe Hij al die mensen ziet, vasthoudt en opneemt in zijn boek. Ik vind het mooi dat ik als predikant met die taal en beelden van vroeger en met die mensen van vroeger, in deze tijd mensen de weg mag helpen wijzen, dat ik Bijbelse woorden naast hun leven mag houden en daarmee mag verbinden. Ik vind het een voorrecht dat je als predikant mag blijven lezen en leren. Dat je jezelf mag blijven voeden en daardoor nooit stilstaat. Iedere keer wanneer ik een kerkdienst voorbereid, ben ik mezelf aan het voeden en uitdagen, dat vind ik heel mooi van dit werk.

Hoe is jouw weg tot het predikantschap gelopen?

Eerst wilde ik graag tropenarts worden, maar op de open dagen van geneeskunde miste ik de verdieping; wie je echt bent als mens, wat je drijfveren zijn. Ik dacht dat ik niet gelukkig zou worden als ik mijn hele leven zou hechten en pillen voorschrijven. Op de middelbare school hield ik van de vakken filosofie en Nederlands. Op de open dagen van theologie zag ik dat er in die studie van alles samenkwam: talen, geschiedenis, psychologie, filosofie, pedagogiek en zag toen dat dit veel beter paste. Maar ik wilde geen dominee worden, dat leek me saai. Ik zag er de speelsheid echt niet van in. Het leek me een soort har-

nas wat je dan moest dragen. Ik zag mezelf meer als geestelijk verzorger in een ziekenhuis, dan kon ik zowel de theologie als de wereld van geneeskunde combineren. Na mijn examens ging ik theologie studeren in Utrecht. Maar de vakken pastorale psychologie vielen me tegen, dat ging alleen over psychologische experimenten in plaats van dat ik de handvaten kreeg om geloof te laten groeien, waar ik juist benieuwd naar was. Door het vak 'God en het kwaad' merkte ik dat de systematische theologie, de doordenking van het geloof, me aansprak. Wat geloof je nu over God en het lijden? Wat is de beste manier om met het grote theodicee probleem om te gaan? Ik ben daarom na mijn bachelor de onderzoeksmaster gaan doen en studeerde een paar maanden in Oxford. Mijn masterscriptie schreef ik over verschillende metaforen van de relatie tussen God en mens. In Oxford leerde ik een internationale, diverse groep studenten kennen die toegewijd was aan de kerk en hun werk daarin. Ze vormden een levendig en vrolijk gezelschap. Mijn omgang met hen werkte aanstekelijk en het werken in de kerk kwam voor mij tot leven. We begonnen elke dag met een ochtendgebed van twintig minuten in de kapel. De ene keer hoog liturgisch, de andere keer evangelisch. Het was speels en inspirerend. Het liet me de ruimte zien die er was om het ook op mijn manier te doen. Ik dacht: als al deze mensen in de kerk gaan werken, dan wil ik het ook.

Hoe reageerde je familie op je verlangen om predikant te worden?

Ze vonden het mooi dat ik iets met mijn geloof wilde doen. Dat ik mijn geloof vruchtbaar wilde maken. Maar aan de andere kant vonden ze het ook bevreedend. Waarom wilde ik me verbinden aan zo'n traditioneel kerkgenootschap als de PKN? Mijn ouders waren daar vroeger lid van geweest, maar waren tijdens mijn

studietijd lid van een volle evangelie gemeente. Mijn ene zus was lid van een Baptisten gemeente en mijn andere zus was zending bij Jeugd met een Opdracht. Maar ik wist dat de PKN meer bij mij paste. Ik ben wat rationeler in mijn geloof, ik hou van de taal van liedboekliederen en niet alleen van *Opwekking*. Voor mij is geloven verbonden met nadenken, met gedachten, met mijn existentie, en niet alleen met mijn emotionele kant. 'Fides Quaerit Intellectum', het geloof zoekt naar begrip, dat spreekt me aan. Je moet geen onzin uitkramen op zondag, je moet goed nadenken over wat je zegt.

Wat betekent het woord roeping voor jou?

In mijn leven betekent roeping dat de dingen samenvallen. God heeft me talenten gegeven, verlangens, een biografie. Mijn predikantschap ervaar ik als het antwoord op de vraag: Wat moet ik daar nu mee doen? Wat is mijn weg, wat past bij mij? Roeping is voor mij dat samenkomt wat je doet

Centrumkerk Bilthoven

Naam Marjolein Cevaal-Erbrink

Leeftijd 40 jaar

Standplaatsen

Varik-Heesselt (2011-2019) en Bilthoven (2019-heden, wijkgemeente Centrumkerk)

Andere activiteiten

Zwemmen, fietsen, creatief bezig zijn, lezen, met mijn kinderen zijn, dwarsfluit spelen in de muziekgroep van de kerk, met vriendinnen afspreken.

en waar je voor staat, wat je draagt. Dat kun je in veel beroepen hebben. Dat is niet exclusief voor het predikantschap. Je beroep kan je roeping zijn als het verbonden is met je zijn. Ik herken bij mezelf de moeite om geroepen te zijn namens God in deze wereld, zoals ook Mozes en Jesaja die hadden. Maar tegelijk voel ik me in mijn roeping om als christen en als predikant in de wereld te zijn op momenten door God daarin bevestigd en geholpen. Alsof God tegen me zegt: dit is wat jij mag doen namens mij. Ik vond de afgelopen veertien jaar predikantschap best zwaar af en toe. Toch heb ik altijd de overtuiging gehouden dat ik predikant wilde blijven. Onder die overtuiging ligt mijn roeping voor mij. Maar het was wel zoeken naar de juiste vorm, naar de juiste werk/privé balans, het was zoeken naar lichtheid. In een tijd van twijfel en aarzelingen zongen we op zondagmorgen: 'Gij die ons in Uw dienstwerk heeft gewild'.

Dat kan me dan zo dragen en raken. En denk ik weer: O ja, U hebt het zo gewild.

Wat is de schaduwkant en de lichte kant van het predikantschap voor jou?

De lichte kant is voor mij dat je aan het ontdekken bent, in alles wat je tegenkomt in je werk. Altijd weer zijn er woorden die tot leven komen en die waarheid worden. Ik ervaar dat ik niet alles uit mezelf hoeft te halen, maar dat me veel wordt aangereikt. Vanuit liederen, vanuit gebeden, vanuit de kerk en andere gelovigen. Daardoor heb ik de ervaring dat ik niet alleen sta, ook op zondag. En er gebeuren soms wonderlijke dingen. In mijn kerstpreek noemde ik de liedregel; 'Gods belofte wordt heerlijk vervuld'. En een tijdje geleden, al lang na kerst, stond ik in de supermarkt en hoorde ik hoe de klant voor mij in de rij ineens het kerstlied 'Stille Nacht,

heilige nacht' floot, waarin die zin terugkomt. Dat soort dingen ontroeren en bemoedigen me, dat voelt als een knipoog. De schaduwkant is dat de lat voor mij wel erg hoog ligt. Ik wil een kerkdienst altijd heel mooi maken omdat het de plek is waar mensen hun geloof willen voeden. Het gevaar is dat ik dan vastloop in de betekenis van de tekst, of een gebed dat ik nog mooier wil maken. Dat ik alsmaar bezig blijf in mijn hoofd en dat ik voor mijn gevoel nog niet tot rust gekomen ben en tevreden ben over mijn voorbereidingen voordat ik aan de dienst begin. Ik vind het een worsteling om erop te vertrouwen dat hetgeen wat je gemaakt hebt doordacht en voedend genoeg is. Als ik een mindere week heb en mijn dienstvoorbereiding anders is dan zou willen, vind ik het lastig om daarmee tevreden te zijn. Ik moet mezelf dan afremmen en niet altijd overvragen.

Hoe zorg je voor je eigen ziel?

Door de gebedenboeken die ik in huis heb. Soms word je moe van je eigen taal en van je eigen stijl. Ik word opgetrokken door gebeden van anderen en van andere professionals. Soms bid ik de gebeden, soms lees ik ze. Ze brengen vernieuwing. Ook zwem ik elke donderdag. Zwemmen geeft me veel vrijheid, ik voel me daar heerlijk. Het is stil in het water en er komen dan als vanzelf gedachten bij me los die mijn preek verder helpen. Wat wil ik nu echt? Van de tekst ga ik naar het zijn. Er zijn heel wat preken van mij in het zwembad geboren.

Welk lied draagt jou?

God heeft het eerste woord, Lied 513 uit het liedboek. Die woorden schreef ik destijds op de middelbare school al op het titelblad van mijn leesdossier voor Nederlands. Dat God oorsprong, doel en zin is, die geloofsbelijdenis draagt me. Dit lied gaat over verleden, heden en toekomst en dat ik me ergens binnen dat geheel mag bewegen. God heeft het eerste woord en het laatste woord en daarin worden wij helemaal opgenomen. Het laatste woord is echt niet aan mensen, dat geloof ik voor geen meter. Ik weet alleen niet hoe, maar dat is Zijn zaak.

Welke bijbeltekst gaat er met je mee?

In het bijzonder de tekst die ik meekreeg toen ik belijdenis deed, de laatste verzen van Psalm 23. 'Geluk en genade volgen mij alle dagen van mijn leven, ik keer terug in het huis van de Heer tot in lengte van dagen'. Dat het geloof in God je mooie dingen mag brengen; geluk en genade en dat je in het huis van de Heer mag zijn. Dat je bij hem geborgenheid mag vinden. En dat je dat alles mag zoeken als je het mist. Ik moet ook denken aan de roeping van Samuel. Daarover heb ik twee keer verschillend geprekeerd bij mijn intredediensten.

Hoe ervaar je het om predikant te zijn in deze seculiere tijd?

Aan de ene kant best leuk, want het is voor mensen nooit vanzelfsprekend

dat je gelooft, in de kerk werkt, in de pastorie woont, bid met mensen en een ambtsgewaad draagt. Als je daarover met iemand spreekt die niet uit die context komt, dan geeft je dat de mooie kans en gelegenheid om terug te gaan naar de basis, om terug te gaan naar de kern en om die zo helder mogelijk te verwoorden. Dat vind ik mooi. Dat vraagt deze tijd denk ik ook van ons, probeer bij de kern te blijven, het helder te verwoorden zonder dat het simpel wordt, eerlijk en oprecht zijn. Ik ben opgegroeid in een behoorlijk seculiere omgeving. Voor mij is het nooit anders geweest dan dat ik christen ben en veel mensen om mij heen niet. Ik heb dat nooit als een shock ervaren. Maar het is wel zoeken naar je plek in de samenleving, in het dorp, in de krant. Welke ruimte mag je innemen en soms ook opeisen? Er wordt zo bescheiden gedacht over de rol van de kerk vind ik. Maar het is ook mooi als je jezelf laat zien.

Jouw man Christiaan is ook theoloog. Hoe ervaren jullie dat?

Dat ervaar ik als heel prettig. Doordat hij ook theoloog is, begrijpt hij veel van wat ik meemaak of waar ik over nadenk. Het is leuk om daar samen over te praten en mooie gedachten over te kunnen delen. Hij is soms betrokken bij mijn preken door mee te denken. Af en toe vraag ik hem: Wat is nu eigenlijk mijn vraag, waar ben ik over aan het nadenken, kun je dat helder voor me maken? Dat werkt aanvullend. Hij heeft vaak een gedachte en ik heb daarbij dan de associaties en de vaardigheid om er een mooi verhaal van te maken voor een preek. Ook staan we allebei bedachtzaam in het leven, met sterke normen en waarden en we houden er allebei van om ons hoofd en denken uit te dagen.

Wat hoop je jullie vier kinderen mee te geven van het geloof?

Dat er geen beter fundament is, dan dat je God onder je voeten hebt. Dat is voor mij heel duidelijk, in mijn leven is dat zo'n rode draad. Dat God je leven kan dragen op het moment dat je het zelf niet kan of durft. Dat Hij er is

voor mijn kinderen is. Dat ze merken hoe groot zijn liefde is en hoe groot ons vertrouwen in Hem mag zijn. En ik hoop dat ze zullen zien hoe waardevol de kerk is. Een plek waar mensen je kennen, waar je kunt bidden en zingen met elkaar, waar je mensen kunt helpen door bij te dragen aan goede doelen, waar je inspiratie opdoet. Dat is allemaal niet vanzelfsprekend. Ik denk dat het je als mens compleet maakt. Ik hoop dat ze zullen zien dat je relatie met God een zegen is voor jezelf en voor anderen.

Wat zou je je collega's willen meegeven?

Mijn advies is: zoek je collega's op. Je hebt elkaar hard nodig om te blijven sparren, om dingen te ventileren en te delen. Dat kun je niet allemaal thuis doen en tegelijk moet je spannende dingen wel kwijt. Je bent altijd alleen aan het werk, aan het wikken en wegen in je hoofd en aan het evalueren. Aan het begin van mijn predikantschap vroeg ik me bijvoorbeeld vaak af: 'Hoe kan het dat ik gesprekken moet voeren over leven en dood terwijl niemand ooit met mij heeft meegekeken daarbij? Als predikanten word je pastoraal zo weinig toegerust. Je hebt daarin je collega's nodig om je twijfels te kunnen uiten en te kunnen blijven groeien. En ten tweede: Ik denk dat we in alle drukte van het vergaderen en regelen en het kerkelijk bedrijf willen laten bloeien toch ook telkens de vraag moeten blijven stellen: Wat wil God dat we nu doen? Waar is Hij, wie is Hij en dragen we dat op de manier uit zoals dat goed is. Wat wil Hij dat jij als predikant doet? Dat we die vraag steeds ook blijven stellen. Dat zorgt er denk ik voor dat we het leuk blijven vinden, dat je niet opbrandt, dat je op de goede weg blijft.

Pastor publicus *Wielie Elhorst*

Predikant van de Protestantse
Gemeente Amsterdam Zuidoost en
predikant van de Protestantse Kerk
Amsterdam met bijzondere opdracht
voor de lhbtq+-gemeenschap

ds Wielie Elhorst (links) in gesprek met Lady Galore tijdens 'Together: Pride in de Wester' - 31 juli 2024

Op een hele koude januaridag in 2019 bovenop het Homomonument in Amsterdam met een paar honderd lhbtq+'ers het lied 'Ongestraft mag liefde bloeien' van collega Sytze de Vries zingen – ik had het nog niet eens zo lang daarvoor niet kunnen voorzien.

Ik was op dat moment geen predikant met bijzondere opdracht voor de lhbtq+ gemeenschap van Amsterdam (ik ben het sinds 1 juli 2022 voor de tweede keer), maar er werd toch aan mij gevraagd of ik leiding wilde geven aan een 'Viering van de liefde'.

De viering was een initiatief vanuit de bredere lhbtq+ beweging, nadrukkelijk mét gelovige lhbtq+ mensen, bedoeld als een geluid tegen de door velen zo ervaren harde en onverkwikkelijke taal van de Nashville Verklaring. Het gaat mij hier nu niet om een bespreking van de inhoud van de verklaring. Dat is elders al uitvoerig gedaan. Ik noem de gebeurtenis hier, omdat het me als predikant niet voor het eerst maar wel meer dan eerder serieus bewust maakte van mijn ook publieke rol, en dat midden in de hoogspanning van thematiek die mensen in kerk en samenleving niet altijd nader tot elkaar brengt.

De zorg en inzet voor al dan niet gelovige lhbtq+ mensen is een steeds groter onderdeel van mijn leven geworden sinds ik in 2002 in Amsterdam ben gaan wonen. Het ontwikkelde zich tot een roeping die zich tot mijn vreugde materialiseerde in een bijzonder predikantschap voor de Protestantse Kerk Amsterdam. In onze hoofdstad identificeert 19% van haar inwoners zich als lhbtq+ persoon. Zeker als je in deze context in het ambt van predikant staat, kun je niet om het voortdurende maatschappelijke en kerkelijke debat over seksuele oriëntatie en genderidentiteit heen. In de afgelopen decennia zijn de opvattingen hierover hoe langer hoe meer een 'identity marker' geworden. Afhankelijk van je opvattingen zit je in het ene of in het andere kamp, meestal gelabeld met 'conservatief/traditioneel' en 'progressief'. Kerken en geloofsgemeenschappen staan in dit debat niet zelden in de beklagdenbank. Steeds weer komen er pijnlijke incidenten in het nieuws waarbij een lhbtq+ persoon in diens/haar/zijn gemeenschap bakzeil heeft moeten

halen en kerkelijk thuisloos is geworden. Tegelijkertijd is er in steeds meer kerken sprake van emancipatie, acceptatie en inclusiviteit.

“Het ambt wordt gedragen door vertrouwen en dat is alleen mogelijk als je hier ook in je publieke optreden onvoorwaardelijk naast mensen gaat staan.

Op het kruispunt van dit debat staan gelovige lhbtq+’ers en sta ik er als lhbtq+ predikant. Op die plek is het onmogelijk alleen pastoraal of neutraal aanwezig te zijn. Het ambt wordt er uiteindelijk ongeloofwaardig van. Het ambt wordt gedragen door vertrouwen en dat is alleen mogelijk als je hier ook in je publieke optreden onvoorwaardelijk naast mensen gaat staan, als je zorg oprecht is ook in het aanwijzen en benoemen van wat niet deugt, dat is: wat lhbtq+ mensen lichamelijk en mentaal beschadigt. Omzien en recht doen gaan hand in hand.

Een duidelijk voorbeeld daarvan is mijn bijdrage aan het debat over zogenaamde conversiepraktijken en de wenselijkheid tot een wettelijkheid verbod te komen. Conversiepraktijken beogen de homoseksuele oriëntatie te beheersen dan wel om te buigen tot een heteroseksuele oriëntatie. Als zodanig komen deze voor als pseudo-

therapeutische behandelingen, maar ook als gebedsgenezing of bijvoorbeeld in het zogenoemde 'bevrijdingspastoraat'. De schade die deze praktijken tot gevolg hebben, vraagt om een stem die zich daar publiekelijk tegen verzet en die het onrecht in deze schade blootlegt. Dat moet ook hardop, omdat er anders helaas weinig verandert. Juist omdat deze praktijken vaak in religieuze kring worden gebezigd, moet dat (ook) de stem van een predikant zijn. Zeker nu ik lhbtq+ predikant ben, is zwijgen geen optie. Ik kan mij niet oprecht en integer bekommeren om een slachtoffer van conversiepraktijken als ik mij in het maatschappelijk debat hierover niet tegelijkertijd kritisch uitlaat. De goede boodschap is mensen op hun eigen benen zetten en hen recht doen als mensen die er bij horen en die volop mee mogen doen, in alles wat God hen geschonken heeft.

Ik weet dat er wel eens vragen zijn bij de publieke positie die ik kies (vragen die mij overigens zelden persoonlijk bereiken). Tegelijkertijd ervaar ik dat mijn gelovig gedreven gekozen positie van openlijke, onvoorwaardelijke solidariteit juist verbindend werkt, waar het er toe doet. Precies daar waar ik als lhbtq+-predikant wil zijn, word ik niet als een vreemde ervaren. Sterker nog, ik heb meer dan eens niet-gelovige lhbtq+’ers horen zeggen: 'Wiele, jij bent onze dominee.' Wat wil je als predikant nog meer dan dat mensen, in en buiten de kerk, ervaren dat je naast hen staat, dat je de goede boodschap niet 'tegen hen aan verkondigt', maar met hen deelt om geen andere reden dan om wie zij zelf in Gods ogen zijn. Daarvoor moet je dan wel je stem willen verheffen. Als lhbtq+ predikant gaat het in ieder geval voor mij niet anders.

Een gesprek met
het Classisteam
Groningen-Drenthe

Doeltreffend ontzorgen

In verschillende classes zijn na de eerste periode van vijf jaar classispredikanten nu classisteam aan de slag. Het zijn er op dit moment vier. De classis Groningen-Drenthe springt er uit, omdat zij ook een regio-interimpredikant in het team hebben. Op een natte middag in januari zitten we met hen om de tafel in de School in Visvliet, op de grens van Groningen en Friesland. Roel Knijff en Jasja Nottelman in gesprek met het classisteam van de classic Groningen-Drenthe: Ds Ellen Peersman, Ds Heleen Maat, Theo Throx en Eveline Vrolijk.

Het gesprek gaat meteen van start. Ellen vertelt hoe prettig ze het vindt om te werken in een team. 'Je kunt je visie delen en je kunt je aan elkaar scherpen. Het is in Groningen best pittig. Het gemeentelven is kwetsbaar en we doen ons best om gemeenten te ontzorgen. Vooral om daardoor ook weer ruimte te maken voor het geloofsgesprek.' Heleen vult aan: 'De vieringen raken ondergesneeuwd door de bestuurlijke zorg. Er komen steeds meer gastvoorgangers waardoor de continuïteit van het gemeentelven verbrokkelt. En het is ook niet meteen een garantie voor kwaliteit.' Evelien: 'En de wens was er al langer, om in een team te werken en zo de mogelijkheid te hebben om meer doeltreffend te ontzorgen.'

Zelfinzicht en solidariteit

Theo: Het vermogensbeheer gaat daar in mee. Dat is een hele klus voor gemeenten en dan helpt het hen enorm als we daarin kunnen meedenken.'

Evelien: 'We willen er graag aan meewerken dat het geloofsleven weer actief stroomt. En dan niet alleen in de grotere steden; we hopen dat er overal zoveel mogelijk vierplekken blijven.'

Ellen: 'Toen ik als classispredikant begon lag er een goed beleidsplan en het is mooi om in die flow mee te gaan. Wij hopen dat gemeenten tot zelfinzicht komen en dat ze ook tot solidariteit met anderen komen om zo het geloofsleven in de regio te laten bloeien.' Het is duidelijk dat hier een team zit met veel passie voor wat er leeft in de classis Groningen Drenthe. En is er is een duidelijke samenwerking van deze regio met de dienstenorganisatie.

Welke functies hebben deze mensen eigenlijk in dit team?

Ds Ellen Peersman is de Classispredikant. Zij noemt zichzelf de geestelijk leider van de classis, de spin in het web die een verbindende rol speelt in het geheel. Zij bezoekt de gemeenten, hoort hun verhalen. Ze heeft alle werkgemeenschappen van predikanten en kerkelijk werkers bezocht en heeft daarmee vertrouwen opgebouwd.

Ds Heleen Maat is een paar jaar geleden begonnen als regio-interimpredikant en kijkt waar er samenwerking mogelijk is tussen gemeenten. Daarin is juist het gesprek over de ecclesiologie van belang. Hoe ben je een gemeente, wat betekent het, kerk te zijn. Wat betekent het ambt en hoe werkt dat, als je een regionale kerkenraad gaat vormen.

Over grenzen heen

Theo Throx is vanuit de Dienstenorganisatie al langere tijd betrokken bij de Classis. Sinds vorig jaar november heeft hij meer uren gekregen voor Groningen-Drenthe. Hij heeft verstand van kerk en geld. Hij weet wat er bij komt kijken als het gaat om het aanstellen van predikanten en

kerkelijk werkers. Hij heeft zicht op het vermogen en gebouwen van een gemeente en kan adviezen geven over het inzetten daarvan. En hij is de directe link met het CCBB. Theo nodigt ook uit om over dorpsgrenzen heen te kijken en in gesprek te gaan over solidariteit met anderen. Om met je eigen gemeentekerk te kunnen blijven ontstaan er steeds meer struikelblokken. Wat kun je samen doen als gaat om begroting en jaarrekening, waar loop je tegenaan in het gebruik van FRIS en wat zijn de mogelijkheden als het gaat om gezamenlijk beheer. Bijvoorbeeld het aanvragen van subsidies als het gaat om monumentale gebouwen is een pittige klus.

Zo kunnen we zorgen voor het 'rode' hart van de gemeente én het 'blauwe' beheer.

Ellen voegt toe dat er hiermee zowel gezorgd kan worden voor het 'rode' hart van de gemeente alsook voor het 'blauwe' beheer, voor gebouwen en organisatie. Eveline Vrolijk is adviseur dienstverlening vanuit de Dienstenorganisatie. Daarnaast is ze betrokken bij diverse trainingen en de proefplekken die in het noorden ontstaan. Ze neemt de ervaringen uit het werk in de classis Groningen-Drenthe mee naar Utrecht en vice versa. Om zo te leren van wat er hier gebeurt en om dat ook weer elders in te kunnen zetten.

Kunnen jullie vertellen over wat er nu speelt in de classis?

Heleen: 'We zijn bezig met toekomstgericht gemeente-zijn. In het noorden kijken we aan tegen een predikantentekort van 50%. Dat is fors. We proberen nu aanstellingen te bundelen zodat je kunt komen tot fulltime formatieplekken. Er zijn nu al een paar samenwerkingsverbanden. Bijvoorbeeld in de driehoek 't Zand,

Spijk en Holwierde, drie gemeenten en zeven dorpen. En van Warffum tot en met Roodeschool.

Maar we werken toe naar samenwerkingsverbanden met twee of drie predikanten en of kerkelijk werkers, die ieder een specialisatie kunnen gaan inbrengen. Je kunt het onderverdelen in 'bouwen', 'zorgen' en 'vieren'. Dan kun je je focussen op een van de thema's. Er zijn predikanten die ons nu al benaderen wanneer ze kunnen solliciteren. Het idee is wel dat er dan binnen het team van predikanten genoeg 'spreiding' is van de verschillen theologische liggingen. Om zo meerdere mensen te kunnen bedienen. Ellen is nu ook bezig om met mensen van de Dienstenorganisatie een training te ontwikkelen binnen de Permanente Educatie voor collegae die op deze manier in een team gaan werken.'

Ruimte voor experiment en innovatie

Ellen: 'Uiteindelijk kunnen we gemeenten niet dwingen om samen te werken, we leggen niet op hoe het moet, de kerkenraad beslist. Maar we proberen zoveel mogelijk te stimuleren en te laten zien wat er kan en hoe het kan. Theo: 'Ook de diaconieën gaan mee in het plaatje. Vaak is het diaconaat een goede ingang om samen te werken. Er is in de classis ook een diaconaal opbouwwerker die hierin stappen gaat zetten.

Wat is jullie wens voor onze lezers?

Ellen: 'Het lijkt ons goed dat het idee van samenwerken en specialiseren steeds meer aandacht krijgt onder predikanten en kerkelijk werkers. Dat er ruimte is voor experiment en innovatie. Ontdek dat samenwerken leuke en onverwachte kanten kan hebben. Dus dat het voor mooie uitdagingen zorgt in het vak van predikant.'

Aankondiging

Predikanten- uitwisselingsconferentie 'Making a Difference' Herfstconferentie met Stefan Paas in Transsylvanië, Roemenië 4-9 oktober 2025

Cluj-Napoca, nabij conferentie-locatie Gheorghieni

Praktische informatie

Data zaterdag 4 - donderdag 9 oktober 2025

Plaats Gheorghieni, (Györgyfalva), Roemenië

Kosten Conferentie €250 all in, reiskosten voor eigen rekening

Voertaal Engels

Aantal deelnemers

max. 15 Transsylvanië, max. 15 Nederland

Inlichtingen en opgave

Ries Nieuwkoop | ries.nieuwkoop@gmail.com

Froukje de Hoop | f.de.hoop@hotmail.com

Ontmoet collega's uit Transsylvanië en denk samen met hen na over de missiologische uitdagingen van onze tijd (naar aanleiding van het boek van Stefan Paas: *Vreemdelingen en priesters*).

De conferentie begint met een weekend collegiale ontmoeting in de praktijk van het kerk-zijn van de protestantse Hongaarse minderheid in Transsylvanië (Roemenië). Daarna volgen drie studiedagen met prof. dr. Stefan Paas en een spreker

uit Transsylvanië, waarop we ons verdiepen in de missiologische vragen waar onze tijd ons voor stelt. Centraal staat de vraag hoe wij als geloofsgemeenschap inspiratie vinden om in onze eigen context onze eigen identiteit vorm te geven en een verschil kunnen maken. Er is gelegenheid tot het inbrengen van een eigen bijdrage in de vorm van een conferentiepaper en eigen ervaringen.

Regiobijeenkomsten 2024

Een rijke ronde

Dit najaar gingen we het land in. Verspreid over de regio's kwamen we tijdens de Regiobijeenkomsten steeds met zo'n twaalf leden bij elkaar en konden we openhartig spreken in reactie op de uitnodiging. Alle bijeenkomsten hadden eenzelfde karakter, en het was ook opvallend dat per regio andere accenten werden gelegd. De uitkomsten staan op de agenda van het Hei-dag van het bestuur. Maar bij dezen alvast een kleine samenvatting.

- 1 We zijn blij met de erkenning van kerkelijke werkers als ambtsdrager; in geen enkel gesprek was dit een discussiepunt. En ook de bediening van sacramenten niet, als bevoegdheden maar duidelijk zijn vastgesteld.
  - 2 Er was ook geen discussie over de gelijkwaardigheid voor opgeleiden aan het HBO of het WO. Natuurlijk moeten de verschillen wel duidelijk zijn en ook erkend worden in de wijze waarop taken verdeeld en gehonoreerd worden.
  - 3 Het gezamenlijke ambt moet beter aangeduid worden omdat 'Dienaar van het Woord' verwarring oproept. Misschien is juist het woord 'pasto' beter geschikt; in de praktijk van het werk wordt dit vaak gebruikt voor ieder pastoraal werk doet.
  - 4 We staan open voor samenwerking in teamverband. Maar dan moeten over de onderlinge verhoudingen en verantwoordelijkheden duidelijke afspraken gemaakt worden. Dus met een goede taakverdeling en de gezamenlijke verantwoordelijkheid.
  - 5 Er werden vragen gesteld bij de criteria op grond waarvan verschil gemaakt moet worden tussen werkers in de kerk. Allereerst het onbegrip over de complexiteit van de gemeenten als onderscheidend criterium. Moeten bij functiewaardering niet de taken uitgangspunt zijn bij beoordeling in plaats van de context waarin de werkzaamheden moeten plaatsvinden?
- Is het niet duidelijker onderscheid te maken op grond van de taken van de werker en de (zelfstandige) spankracht van de gemeente: wat kan een gemeente prima zelf en op welke specialisatie(s) van de werker wordt een beroep gedaan. Predikanten willen graag op grond van hun kwaliteiten worden ingezet; wij willen het werk doen waarvoor we zijn opgeleid; dus niet een soort van manager worden en losraken van de gemeente: "Ik wil ook de gewone dingen blijven doen". En tenslotte de spannende vraag of we ter wille van de duidelijkheid over de ambten en de gewenste kwaliteiten van de werkers niet eerst een visie nodig hebben op de (zelfstandigheid van) gemeenten?
- 6 Samenhangend met het laatste kwam de vraag uit de praktijk hoe we de versnippering van de kerk en het werk stoppen!? Hoe kunnen we komen tot de bundeling van werk om gemeenten te kunnen faciliteren? Of moeten we dit toch afdwingen?
  - 7 Pijnlijk was de inbreng van jongere predikanten die dreigen af te haken bij de voortdurende onduidelijkheid over hun toekomst en het gebrek aan perspectief. Terwijl ze zeer geïnspireerd zijn voor het werk in de kerk. 'Je wordt gewaardeerd, tot het over geld gaat'.
  - 8 De grote verschillen in ervaren urgentie tussen de regio's bleken bij uitspraken als: 'We worden moe van het land: 'We moeten het hier zelf maar een beetje oplossen'. Of: 'Waarom moet alles eenduidig geregeld worden, geef ruimte aan verscheidenheid'.
  - 9 Op zich verlangt iedereen naar betere ondersteuning en toerusting. Maar op grond van het huidige aanbod klonk wel een voorbehoud; mits passend en hoogwaardig. Er is grote zorg over de braindrain uit de kerk; de kwaliteit van het kader wordt steeds zwakker.
  - 10 Tenslotte ging het over de kwaliteitsbewaking binnen onze eigen beroepsgroep. Gezien de opgedane ervaringen is er aarzeling over kwaliteitsregistratie. Maar wat kunnen we dan zelf doen aan de accreditatie van een goed aanbod en het honoreren van behaalde resultaten?

Het moge duidelijk zijn dat we met huiswerk zijn thuisgekomen. En zoals gezegd, dat gaan we als bestuur oppakken tijdens onze Hei-dag op 1 april. Daarna hoort u ongetwijfeld meer van ons.

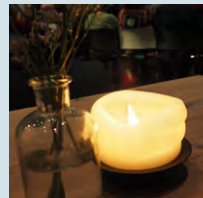
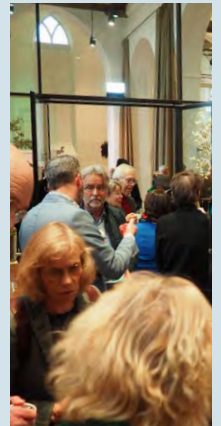
ds. Roel Knijff

Terugblik Beziel & gedreven

Meer dan 200 aanwezigen hoorden vrijdag 15 november – tijdens het mini-symposium 'Beziel & gedreven' – onder andere hoogleraar Edward van 't Slot, emeritus-predikant Harmen Jansen en predikant Gertine Blom over hun visie, inzichten en persoonlijke ervaringen met betrekking tot bezieling in het predikantschap. Ook scheidend directeur Sjaak Verwijs en zijn opvolger Roel Knijff reflecteerden op wat predikanten gedreven houdt en welke betekenis de BNP daarbij heeft. We kijken terug op een bijzondere middag met muzikale bijdragen door Reinier van der Sandt, een Choral evensong mmv het Vocaal Theologen Ensemble én veel ontmoeting en inspiratie!

Boekbespreking

In gesprek met **Jan Offringa** over zijn boek **Frank en vrij geloven** *De tien artikelen van een liberale dominee*

'Wat ik nog wilde zeggen'. Zo had de titel ook kunnen luiden. Maar die vlag dekt te veel ladingen. Jan Offringa is met emeritaat, maar hij is nog niet uitgesproken. Integendeel, hij blijft gezicht geven aan de liberale theologie, die op bescheiden wijze school maakt en regelmatig een poging doet om kerk en theologie uit te dagen tot bezinning en debat. Wie het boek gaat lezen als een systematisch doordachte eenheid, laat zich te veel misleiden door de ondertitel. De artikelen vormen geen strikt samenhangend geheel, maar staan ieder afzonderlijk voor een – wat Jan betreft – aangelegen punt. Vaak geschreven vanuit een nauwelijks verhulde ergernis over de achterhoedegevechten die het beeld van de kerk blijven bepalen.

Dwars door de artikelen heen krijgt de lezer een goede tussenstand aangereikt van de actuele theologie, vanuit het 'liberale' perspectief. In verschillende boeken en op liberaalchristendom.nl wordt uitgelegd waar dat voor staat. En veelal is Offringa daarbij betrokken. Liberaal betekent dan onorthodox en vrijmoedig, zoals in de Engelstalige wereld, en staat volkomen los van de politieke associatie.

'Eigenlijk', zegt Jan, 'maak ik met dit boek ook reclame voor het predikantschap. Ik heb mijn werk altijd bijzonder graag gedaan en hoe mooi zou het zijn als een jonge generatie ook de smaak te pakken krijgt. Er is geen studie veelzijdiger en interessanter dan theologie en je wordt ook nog opgeleid voor de meest afwisselende en inspirerende baan die er bestaat.'

Evenwichtig gesprek synagoge

We beginnen het gesprek met hoofdstuk 6 'Israël hoort niet in de kerkorde'. Hij heeft met dit hoofdstuk een eerdere publicatie verbeterd en geactualiseerd. Jan maakt bezwaar tegen het 'onopgeefbaar verbonden' in de PKN-kerkorde, alsof het zou gaan om de relatie tussen de kerk en het huidige Israël, terwijl het volgens hem over de relatie tussen jodendom en christendom zou moeten gaan. Daarbij lijkt het onze schuldbevuste kerk niet te lukken een evenwichtig gesprek met de synagoge aan te gaan.

Uit ieder hoofdstuk is zo wel een stelling te destilleren die uitnodigt tot bezinning en discussie, en dit kenmerkt het

liberale christendom. Dat staat voor een geloofwaardig verhaal in deze tijd, verdedigt Jan vrijmoedig. Zo is ook de titel van het boek *Frank en vrij* te verstaan. Een modern geloof is geen slap, van anderen afgeleid geloof maar kan prima op eigen benen staan.

“Eigenlijk”, zegt Jan, “maak ik met dit boek ook reclame voor het predikantschap. Ik heb mijn werk altijd bijzonder graag gedaan en hoe mooi zou het zijn als een jongere generatie ook de smaak te pakken krijgt.”

Goed doordachte afbouw

Enigszins vergelijkbaar voelt de hartstocht waarmee in de artikelen een zekere nuchterheid wordt verdedigd. Hoe komen we los van de apocalyptische profetieën in deze tijd die zich lukraak beroepen op de Bijbel? Hij wil zich ook geen zorgen maken over de vraag of de kerk overleeft. Zoals Aarnoud van der Deijl al schreef, gaan wij het tij niet keren. Maar we kunnen ons wel voorbereiden op een goed doordachte afbouw (transitie) van wat de kerk tot nu toe was en nieuwe plannen maken.

Na de tien artikelen stopt het boek nogal abrupt. Het voelt alsof het er twaalf hadden moeten zijn. Natuurlijk moest het boek verschijnen rond zijn afscheid. Maar in de lijn van de tien artikelen zou ik Jan willen uitdagen meer te zeggen over de wijze waarop hij na zijn emeritaat met de kerk verbonden denkt te blijven. En hoe je liberaal denkend bijvoorbeeld meer zou kunnen zeggen over een liturgie die tegen de tand des tijds bestand is. Ik proef nog genoeg ideeën.

ds. Roel Knijff

Frank en vrij geloven -

De tien artikelen van een liberale dominee

Jan Offringa | Uitgeverij Skandalon, 2024

ISBN 9789493220805

Boekbespreking

'Als je me leest ...'

De bezieling van Karel Eykman

In 2022 is Karel Eykman overleden. Hij was een gepassioneerde tekstschrijver en heeft menigeen geïnspireerd met humorvolle verhalen, gedichten en jeugdboeken. Hij studeerde theologie in Utrecht en werd na zijn afsturen jeugdpredikant, eerst in Rotterdam, later in Amsterdam.

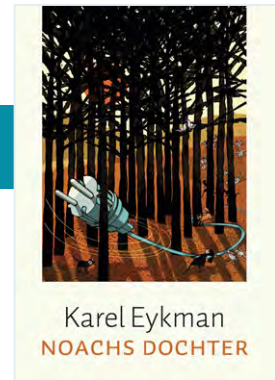
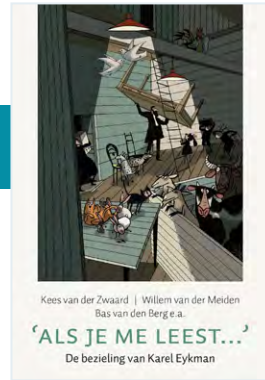
In het boek *'Als je me leest ...' De bezieling van Karel Eykman* portretteren een aantal theologen, schrijvers en een illustrator deze bijzonder productieve theoloog/schrijver. Zelf heb ik onder andere *Woord voor Woord* in de kast staan, *Met open ogen* en *Een knipoog van U zou al helpen*. Prachtige boeken waarin jongeren worden aangesproken in toegankelijke taal, met veel gevoel voor humor. Teksten die ook voor volwassenen prettig zijn om te lezen en die je hier en daar eens op een ander been zet. In deze ode aan Karel is in een aantal artikelen aandacht besteed aan de verschillende publicaties die van zijn hand zijn verschenen.

Het boek begint met een interview met Aukje Holtrop, toenmalig lid van de redactie van jeugdkrant *De Blauw Geruite Kiel* (vanaf 1977 onderdeel van *Vrij Nederland*). De bijdragen van Eykman waren gericht op onderwerpen uit het dagelijks leven van tieners en pubers.

Verrassend fris

In een ander artikel wordt het project *Woord voor Woord* beschreven, de televisieprogramma's die in de jaren zestig van de vorige eeuw zijn begonnen en meer dan 500 afleveringen hebben opgeleverd, veertig keer per jaar, elke week vijf minuten, 13 jaar lang. Willem van der Meiden vertelt over de impact die dit heeft gehad en hoe vooruitstrevend het project is geweest.

Barbara de Kort schrijft over de betekenis van Karel Eykmans oeuvre voor levensbeschouwelijke vorming. Bette Westra en Kees van der Zwaard gaan elk op een eigen manier in op de poëtische teksten van Eykman. Bas van den Berg sluit het boek af met een beschouwing over de manier waarop Eykman eigentijdse taal vermengde met de woord- en beeldtaal van de Bijbel. 'Zo ontstond een volstrekt eigenzinnige levenskrachtige vocabulaire waarmee Bijbelse verhalen en gedichten op verrassend frisse wijze onder het religieuze en theologische stof vandaan werden gehaald.' (p. 135)

Binnen het artikel van Kees van der Zwaard zijn een aantal illustraties van Sylvia Weeve opgenomen, die regelmatig met Karel Eykman heeft samengewerkt. Het is een mooi boekje, met interessante artikelen die een goed beeld geven van het werk van Eykman en zijn betekenis voor de wereld van jongeren die vanaf de jaren zestig behoorlijk veranderde. Bij het lezen van het boek besepte ik dat ik maar weinig van die geschiedenis weet en ben ik blij dat de redactie deze geschiedenis op schrift heeft gesteld. Ik denk dat ik de boeken die ik in de kast heb staan opnieuw ga lezen, dat zal nu zeker met een ander oog gebeuren.

Greta aan het woord

Tegelijk met dit boek is er een mooie uitgave van het laatste verhaal van Karel Eykman gemaakt: *Noachs dochter*, met prachtige illustraties van Sylvia Weeve. Noachs dochter heet Greta en dan kun je je wel voorstellen dat het verhaal te maken zal hebben met de manier waarop er met het klimaat wordt omgegaan.

'Weet je kind, soms hebben stokoude vaders verrekt lastige kinderen nodig om niet weg te zakken in duffe sloomheid en slaperigheid. Ik had me er al bij neergelegd dat het slecht zou aflopen met de aarde. Maar jij kon je daar nog kwaad over maken en daarom was je kwaad op mij. Nou, zo hield je me wakker. Daarvoor wil ik je bedanken. Dat had ik eerder moeten doen, maar ik wist niet hoe ik het moest zeggen.' (p. 84)

Jasja Nottelman

'Als je me leest ...'

De bezieling van Karel Eykman

Kees van der Zwaard, Willem van der Meiden,
Bas van den Berg e.a. | Uitgeverij van Warven 2024
ISBN 978-94-93349-52-0

Noachs dochter

Karel Eykman | Uitgeverij van Warven 2024
ISBN 978-94-93349-50-6

Van pastorie naar eigen woning

Wij geloven in betrokken advies

Voor uw hypotheek en verzekeringen!

www.vankooten.nu/predikant

Van Kooten Financiële Raadgevers is specialist in hypotheekaanvragen en schadeverzekeringen voor predikanten. Bent u (kandidaat) predikant of emeritus en zoekt u een eigen woning met bijbehorende financiering? Dan bent u bij ons aan het goede adres. Samen bouwen wij aan een goed dossier om de aanvraag haalbaar te maken. Neem contact op met ons kantoor.

Er is meer mogelijk dan u denkt.

Predikanten vertellen ...

Het was voor ons de eerste keer dat we een huis zouden kopen. Op geduldige, vriendelijke en deskundige wijze heeft Geurt van Kooten ons door het hele traject geloodst!

We hebben meerdere gesprekken gehad. We hebben ervaren dat we open en terzake kundig geadviseerd werden!

'Helder, snel, duidelijk advies, ruimte en tijd voor vragen.'

VAN KOOTEN

Financiële Raadgevers

Transparant tot in de puntjes

*check direct
onze website*

info@vankooten.nu | Tel: 033 - 747 00 20 | www.vankooten.nu

PredikantFiscaal

Belastingaangifte voor Predikanten

- Specialisatie in predikanten en kandidaten
- Ook voor partner en gezin
- Maximale aftrekposten
- Doe-het-zelf mogelijkheid
- Studiedagen voor predikantspartners
- Hypotheekadvies

033 - 877 1000 | WWW.BELASTINGAANGIFTEVOORPREDIKANTEN.NL

De verzekering voor predikanten!

Kennis van zaken en uitgekiend verzekeringspakket met dekking voor de bijzondere risico's voor u als predikant. Onze specialisten zijn betrokken bij uw persoonlijke situatie en zetten zich dagelijks in om de verzekeringen van ruim 3.800 predikanten te beheren.

Kennismaken is eenvoudig

bel 0344 642 404

Direct contact

Waarom kiezen voor Dominass

- ✓ Verzekeringen op maat
- ✓ Vertrouwd door meer dan 3800 predikanten
- ✓ Dé specialist in verzekeringen voor predikanten
- ✓ Persoonlijke en directe service
- ✓ Snelle financiële afwikkeling

DOMINASS
ASSURANTIËN BV | ANNO 1987
assurantie adviesbureau voor theologen

VERZEKEREN EN RISICOBEHEER
QUINTES

Dorpsstraat 10 | 4033 EX Lienden
www.dominass.nl | info@dominass.nl

Uw boodschap bij al onze lezers?

Roel Abraham vertelt u graag over de aantrekkelijke mogelijkheden!
roel@jawelmedia.nl | 06 - 54 27 42 44

Veel dieper inzicht in het functioneren van ieder lid afzonderlijk en het team als geheel.

Teamcoaching voor predikanten

www.ruimzicht.nl

Ontmoetingskerk Sleeuwijk

de Gereformeerde kerk van Sleeuwijk en Woudrichem

Boeiende gemeente zoekt predikant(en)!

Wij zijn:

een dynamische gemeente die naar je uitziet. De leden van de Ontmoetingskerk Sleeuwijk, gereformeerde kerk van Sleeuwijk/Woudrichem (PKN), nodigen je graag uit om bij ons te solliciteren.

Wij bieden je een:

- enthousiaste, gastvrije gemeente met een grote onderlinge betrokkenheid die breed is samengesteld in leeftijden en denken
- gemeente waarvan de middenleeftijdsgroep goed is vertegenwoordigd
- gemeente met goed bezochte erediensten waarbij elke week zo'n 20 tot 30 kinderen aanwezig zijn voor de nevendienst en waarin ook ruimte is voor een creatieve invulling
- goed georganiseerde gemeente met en door veel vrijwilligers
- mooie leefomgeving: Sleeuwijk als een jong ingericht dorp en het authentieke vestingstadje Woudrichem, beiden in de gemeente Altena
- desgewenst een ruime pastorie met 5 kamers en een ruime tuin op het zuiden

Jouw uitdaging is om:

- een verbinder te zijn die samen met de gemeente op zoektocht gaat naar inhoud en betekenis van geloof, zowel individueel, als gemeente breed, met oog voor de samenleving
- met name jongeren en jong volwassenen daarin te boeien
- invulling te geven aan creatieve en interactieve erediensten

Nieuwsgierig?

Wij hebben 1,2 fte beschikbaar, dus als je solliciteert, zijn wij benieuwd hoeveel fte je wilt invullen. Voor de profielschets en meer informatie over onze gemeente verwijzen we je naar onze website:

www.ontmoetingskerksleeuwijk.nl

Meer informatie:

Nettie Saarloos 06-10 38 44 94

MARGREET DE HEER
 STUDEERDE THEOLOGIE
 EN KOOS VERVOLGENS
 VOOR EEN BEROEP ALS
 STRIPTEKENAAR.
 MAAR IN EEN
 PARALLEL UNIVERSUM
 WERD ZIJ ALSNOG:

dominee DE HEER

VAN DE PITTORESKE
 GEMEENTE
 BROKKENHOEK

**DOMINEE
DE HEER
VERGADERT
OVER
GELD-
ZAKEN**
...

DE KERK MOET EEN
NIEUW DAK! MAAR WAAR HALEN
WE HET GELD VANDAAN...?

CROWDFUNDING!
DAT IS HELEMAAL HOT
TEGENWOORDIG!

WE DOEN AL
COLLECTE OP
ZONDAG.

DAT IS OÓK
CROWDFUNDING!

IK BEDOEL: EEN CROWDFUNDING
WAARBIJ DE GEVERS ER IETS
VOOR TERUG KRIJGEN.

EEN GESIGNEERDE
DAKPAN OF ZO...

WAREN WE NOU MAAR
ROOMS-KATHOLIEK!

DAN KONDEN WE DE BIECHT
AFNEMEN EN AFLATEN VERKOPEN
VOOR DE BOETEDOENING...

SCHANDALIG
NATUURLIJK...

HET IS
NIET VOOR NIETS
DAT LUTHER DAAR
EEN EINDE AAN HEEFT
GEMAAKT!

GODS GENADE
IS NIET TE
KOOP!

ONZE GEMEENTELEDEN
ZULLEN HEUS WEL BIJDAGEN!
GEWOON OMDAT ZE
DE VERBINDING WILLEN
VOELEN MET HET HOGERE,
HET GROTERE!

**WIL JE
INTERNET-
VERBINDING?**
VOOR 5 EURO
MAG JE TIJDENS
DE PREEK
OP HET
WIFI-NETWERK
VAN
DE KERK!

**GAMEN:
10 EURO**

**OORTJES
25 EURO**

DIT IS NIET WAT
IK BEDOELDE!

MAAR HET
WERKT!

AAH MAM
TOE?

ANDERS
GA IK KLIEREN!

IK
OOK!

